

Městské rady v Jihlavě v 16.-18. století

KAREL KŘESADLO

Tento příspěvek se zabývá formálním i obsahovým rozbořem jednoho specifického reprezentanta pomocných městských knih, zastoupených v jihlavském archivu, který má zcela úzký vztah k vlastnímu výkonu správy města v raném novověku. Přitom tato správa nebyla dosud podrobněji zkoumána. Jedná se o rejstřík obnov městských rad z let 1555-1723, tedy z poměrně dlouhého období, z něhož je již možno činit určité závěry včetně pokusů o postižení vývojových tendencí.

Předmět našeho zájmu je papírový kodex kvartového formátu, rozměrů 15,5x19,5 cm, v kožené hnědé barokní vazbě s velmi jednoduchým zdobením: celý obvod přední i zadní strany je provázen vtačovanou trojlinkou, u hřbetu vždy zdvojenou do šesti linek. Na hřbetě jsou zbytky papírových štítků, nesoucích zřejmě původní Leupoldovu signaturu z roku 1852. Rukopis obsahuje 222 papírových listů s moderní foliací, z nichž 180 bylo soustavně popsáno. Papír měl filigrán, jehož obraz lze jen těžko identifikovat - seříznutím jednotlivých listů je z něho vesměs patrná pouze malá okrajová část, podle níž můžeme soudit nejspíše na bohatě zdobený štít nebo kartuši bez toho, že by bylo možno činit další závěry. Celá kniha byla psána německy.¹

Na předním přideščí je vlepen typický zelený štítek se starou archivní signaturou Wurzingerovou a jeho určením a vrocením rukopisu a dopsanou signaturou Samešovou, jak je obvyklé u rukopisů takto evidovaných ve starém městském archivu. Na přední předsádce je stručné konstatování rukou A. Sterlyho s jeho podpisem, že dotyčný kodex náleží do obecního archivu. Na fol. 1a pak přichází původní označení rejstříku s letopočtem 1660, jehož významem se ještě budeme zabývat dále. Na fol. 3a je zapsána přísaha rady při obnovení z roku 1624, kdy se její obsah proti předchozímu změnil v souvislosti s plným prosazením autority Ferdinanda II. a jeho rekatolizačního režimu.

Od fol. 4a začíná vlastní seznam členů městských rad od roku 1555. Nejprve je tu podáno vysvětlení velkých písmen, která od roku 1557 předcházejí jméno příslušného radního: G-Gewelbherr (pokladní), C-Camerherr (komorní-finanční), W-Weinherr (vinný), F-Fischherr (rybí), S-Salzherr (solní), B-Bauherr (stavební), M-Musterherr (vojenský). Tyto termíny představují v dobové terminologii jednotlivé "úřady", lépe řečeno agendy, které v městské správě tehdy vykonávala vždy dvojice radních. Gewelbherren byli pokaždé první dva v pořadí, ostatní dvojice se vyskytovaly mezi dalšími členy rady

porůznu. Vojenskou agendu, kterou vykonávaly "Musterherren", lze v jednotlivých letech personalizovat až od roku 1658, kdy zase místo ní mizí agenda solní. V roce 1673 se místo písmen objevují zkratky těchto termínů, které se od té doby, s přestávkami v letech 1674, 1698, 1712-1718 udržují až do roku 1720. V roce 1679 se přestává objevovat označování prvních dvou radních jako "Gewelbherren" a nadále jsou buď bez označení, nebo místy jako "Wirtschaftsherren", což potvrzuje jejich hlavní funkci v hospodářských záležitostech města obecně.

Úprava zápisů je určována narýsovaným rámečkem, který je v zásadě dodržován. Na počátku 18. století je někdy proveden zdvojenými čarami. Nadpis každého zápisu tvoří od počátku, od roku 1555, datum obnovení rady. Původně už není v nadpisu nic dalšího, datum je ve velké většině průběžné, jen občas se objeví datování podle svátků. Od roku 1622 je v nadpisu také konstatování obnovení rady, od roku 1644 ještě přichází údaj, kým byla obnovena. Od roku 1624 se nad seznamem radních objevuje jméno, posléze též tituly, císařského rychtáře. Pak již následují jednotliví radní v pořadí, v jakém v radní síni zasedali. Na první stránce je jich vždy 8. Podle vysvětlení, uvedeného u roku 1555, seděli za sebou předepsaným způsobem, a to tak, aby byli proti oknu vedle "nejstaršího" (Eltister), který je v zápisu vždy uveden na prvním místě, před druhým v pořadí, přísedícím (Beisitzer). Na druhé stránce všech zápisů pak následují další čtyři radní, kteří seděli na tzv. "Siedlu" či "předlavici" po pravé straně nejstaršího. První z nich byl celkově třetím v pořadí. Toto pořadí je posléze i výslovně uváděno u jednotlivých členů rady od roku 1614. V prvních letech však nepravidelně, soustavně až od roku 1630. Tato čísla zároveň označovala pořadí, v němž se členové rady střídali po čtyřech týdnech v úřadě vedoucího, purkmistra. Na jednotlivých stránkách tedy radní přicházeli v pořadí 1-2-4-5-7-9-10-11 a na druhé stránce 3-6-8-12. U nových členů městské rady přichází za jménem označení "N", běžně se jim říkalo také "Jungherren".

Pod posledním radním byl zapsán městský rychtář s konstatováním, po kolikáté tento svůj úřad nastoupil. Na volném místě pod rychtářem, ale i na předchozí stránce nebo na stranách dalších, jsou zapsány poznámky. Přinášejí především údaje o členech městské rady, kteří v příslušném funkčním období zemřeli (vesměs s přesným datem úmrtí, někdy i hodinou, s uvedením jejich služebních let v radě a někdy i věku). Dále jsou v poznámkách zprávy ze života města, ale také o obecných politických událostech. Vyskytují se u většiny let, i když ne úplně u všech. Jejich rozsah bývá různý, od jednoho odstavce až po několik stránek. Obecně lze říci, že se rozsah rozšiřuje s postupujícím časem, nejrozsáhlejší jsou v dobách významných událostí (např. roku 1624) a potom na počátku 18. století. Zprávy ze života města jsou nejrůznějšího druhu, obecně politické záznamy se ponejvíce týkají členů panujícího habsburského rodu a válečných událostí, zejména tureckých válek.²

Za rokem 1718 je uveden seznam členů magistrátu, jak se již tehdy městské radě také běžně říkalo, a to jak úřadující rady vnitřní, tak i vnější, městský rychtář a syndikus. Za posledním zápisem rady z roku 1723 je na další straně začátek zápisu o obnovení z roku 1767, který již zůstal i v nadpisu nedokončen, neboť sem byl vepsán evidentně nedopatřením. O kus dál se podobným nedopatřením dostal zase jen nadpis zápisu pro rok 1734. Rukopis uzavírá podpis A. Sterlyho na poslední stránce.

Podrobný paleografický rozbor, vyžadující rozsáhlé srovnávání, nebylo možno pro tyto účely provést, přesto i po zběžnějším průzkumu je možno konstatovat některá podstatná zjištění. Zápisy psala až do roku 1659 nejspíše jedna ruka, i když podle střídání

inkoustů na vícekrát. Teprve od roku 1660 se začínají písařské ruce po několika letech střídát, takže se jich tu objevuje do roku 1723 dalších sedm.³ Z toho by vyplývalo, že v roce 1659 nebo nedlouho předtím byly dodatečně provedeny všechny zápisy předchozí až po tento rok a od následujícího roku pokračovaly již nanejvýše v několikaletém odstupu. Tím je také řečeno, že se do této knihy vesměs zapisovalo dodatečně. Takže podle způsobu zapisování se nám celý rukopis rozpadá na dvě poloviny: 1555-1659, zapsanou víceméně najednou v posledním uvedeném roce nebo v nejlepším případě v posledních několika letech, a 1660-1723, zapisovanou průběžně jen s malým odstupem. Zlomové datum 1660 přitom podtrhuje uvedení tohoto letopočtu na jedné z předních stránek. Zda bylo minimálně od roku 1660 zapisováno do již svázané knihy nebo stále na volné listy, je těžko jednoznačně rozhodnout. Pro první způsob mluví značné množství nepopsaných listů, proti tomu lze zase uvést ořezávání listů, které ještě po roce 1700 trochu zasahuje až do textu.

Výše odvozený způsob zápisu dost jednoznačně předpokládá předlohy definitivního textu. Lze konstatovat, že předlohy musely být kvalitní, neboť v obsahu zápisů nebyly zjištěny nedostatky, pokud je bylo možno kontrolovat z jiných zdrojů.⁴ Předlohy musely vznikat nedlouho po aktech samých, respektive po skončení konkrétního úředního roku. Je třeba zřejmě chápat jako jeden celek seznam členů rad i následující poznámky, neboť ty často obsahují dodatky k životním osudům radních, zejména o jejich úmrtích v průběhu celého úředního roku. Zdá se tedy, že z předlohy bylo do našeho rukopisu přesně a doslova opisováno. Tomu přisvědčuje i takřikajíc "politický" tón zápisu, zejména pro předbělohorské období. Nejsou nijak komentovány osoby ani události z doby protestantského města, ani nijak uváděny na pravou, po Bílé hoře výhradně vládnoucí, katolickou víru. Přitom katolický duch pozdějšího období je již z těchto textů znát. Snad za ukázkou takové předlohy konceptního rázu by bylo možno považovat jeden list z roku 1592 se seznamem členů rady, který je s příslušným zápisem v našem kodexu zcela identický.⁵ Zápisy naší knihy nepochybně psali písaři jihlavské městské kanceláře, jen podrobný paleografický rozbor by však mohl odhalit totožnost jejich osob; poznámky k tomu nepřinášejí žádné údaje. Typ používané novogotické kurzivy se v průběhu celé knihy příliš zásadně nemění, což zároveň také mluví pro menší časové rozpětí vlastního provedení zápisu, než by bylo celých 170 let.⁶

Z rozboru údajů naší knihy vyplývá, že členy městských rad se stávali příslušníci předních a nejbohatších rodů města, kteří tak hráli význačnou roli v městské politice a správě. Za sledované období necelých 170 let se v radním sboru vystřídal celkem 285 osob. Počet jejich rodů, nebo chcete-li příjmení, byl ovšem výrazně nižší (160), neboť do těchto úřadů se zřejmě dostávali příslušníci jen omezeného počtu rodů. V dalším ponecháme stranou možnost, že ne všechny osoby stejného příjmení musely být vždy příbuzní. Přesto zde leckdy zachycujeme několik generací a větví jednoho rodu, někdy třeba bezprostředně na sebe časově navazující. Nejvíce jsou mezi rody zastoupeni Pauspertlovi s jedenácti osobami, sedm se objevilo Wagnerů, šest Leupoldů a po pěti zástupcích mají Hadmerovi, Patzelovi, Reindlerovi, Schindlovi, Schmilauerovi, Sieglovi a Stubickovi. Názor, že šlo o členy právě těchto nejvýznamnějších měšťanských rodů, podporuje i skutečnost, že více jak čtvrtina z nich získala, zejména v 16. století, ale i později, erb nebo šlechtictví.⁷

Obměna složení sboru radních probíhala sice plynule, ale pozvolna. V jednotlivém úředním roce se objevují 1-2 noví radní, výjimečně 3. Střídali svoje předchůdce zpra-

vidla při jejich úmrtí nebo při odchodu z města. Členové rady vykonávali svůj úřad nanejvýš dlouho, od jednoho roku do několika desítek let. Při jeho rozdělení do časových pásem dostáváme poměrně vyrovnanou, povlovně stoupající a klesající křivku. Nejprve stoupá od 1 funkčního roku (13,7% osob), přes 2-5 let (15,1%), k vrcholu v 6-10 letech (18,9%), tedy skoro u pětiny osob. Pak zase nepříliš strmě klesá k 11-15 letům (17,1%), 16-21 letům (10,6%), 21-25 letům (9,3%), 26-30 letům (7,9%). Ještě v době nad 30 služebních let setrvalo v městské radě 7,5% jejích členů. Rekordmanem v tomto směru byl v našem období David Wagner, který takto působil plných 51 let, za ním následují J. Ferndl a J. Steyrer s 41 lety.⁸ Podle dosavadního stavu poznání není dostatečně zřejmá role mužů, kteří se již neobjevují mezi členy úřadujících rad, ač jsou zřejmě stále, až do své smrti, považováni za příslušníky jejich širšího sboru. Pauza mezi posledním "úřadováním" a koncem života je totiž někdy delší, 5 - 12 let, ve výjimečných případech i 20 let (H. Steidl). Upřesnit bude také třeba roli nejstaršího (Eltister), který se zřejmě liší od takto označovaného prvního muže úřadující rady. Podle některých náznaků se zdá, že tento druhý byl považován za jakousi nejvyšší hlavu města obecně. Podobně také není dosud vysvětlen význam termínu "Polster", který je rovněž uváděn pouze u záznamu smrti radních.

K nejvýraznější proměně ve složení rad došlo po Bílé hoře, kdy od roku 1624 se v průběhu několika let vyměnili téměř všichni jejich členové. V té době se ročně objevuje až 6 nových radních. Odcházejí ti, kdo zůstali věrni luteránské víře, svou příležitost naopak vyciňují a uplatňují, byť velice krátce, katoličtí aristové všeho druhu. Na počet osob je poměr předbělohorských a pobělohorských radních vzácně vyrovnaný, jen pět z nich vydrželo v úřadě změnu vyžadovaného vyznání a opustili radu až přirozeným způsobem na konci 20. a v průběhu 30. let 17. století.⁹ Poněvadž se však v našem případě obě období liší časovou délkou (70:100 letům), je zřejmé, že za období před Bílou horou je relativně zastoupení jednotlivých měšťanů četnější, neboli celkový počet radních osob se v dalším období poněkud snížil. Co do počtu rodů je situace obrácená. Jen do Bílé hory se v radě vystřídala třetina z celého jejich počtu, v obou obdobích je zastoupeno o málo více než pětina a až v době pobělohorské přichází téměř 46% všech rodů. Sumárně řečeno, do Bílé hory přicházeli do rady početnější zástupci menšího počtu rodů, pak tomu bylo právě naopak. Je pochopitelné, že některé, původně protestantské rody, se znovu objevují po Bílé hoře až po určité pauze a v jiných větvích a liniích.¹⁰

Frekvence výskytu jednotlivých osob v úřadujících radách závisí nejvíce na celkové délce působení v radních sborech. Stoupá pochopitelně s časem a se zkracováním cyklu mezi totožnými úřadujícími radami. Její křivka v jednotlivých pásmech má dosti strmý průběh. Jen jednou se objevilo v úřadující radě 13,7% osob. Nejvíce, plné dvě pětiny radních si zopakovaly svůj úřad 2-5x, 29% se jich tam dostalo 6-10x. Ve vyšších pásmech již počty rychle klesají: 11-15x jich bylo 11%, 16-20x jen 5% a vícekrát to dokázal už jen H. Scheutlich, 22x za 37 let ve 2. polovině 17. století. Ještě pozoruhodnější je ovšem v těchto souvislostech 20 "úřadů" Jacoba Pauspertla v letech 1576-1609, kdy byly cykly vesměs delší, většinou tříleté.

Nový radní musel být plnoprávným měšťanem (alespoň tři roky) a byl potvrzen do své funkce podkomořím jako zástupcem panovníka na návrh předchozí rady. Podkomořím se také přísahal. Po uplynutí úředního roku střídal úřadující (vnitřní) radu druhý dvanáctičlenný sbor, opět potvrzovaný podkomořím. Bývalá i budoucí rada se obě staly tzv. vnějšími. Objevují se také termíny starší rada (bývalá) a mladší (budoucí). Stejný

sbor se vracel do úřadu znovu za tři roky. V tomto mezidobí bývali jeho členové pověřováni funkcí městského rychtáře, jinými úřady v rozšiřujícím se systému městské správy nebo různými diplomatickými jednáními. Radě předsedající nejstarší získával svůj titul podle počtu služebních let.

V 16. století uvedený systém střídání městských rad byl v zásadě zachováván, i když i v této době se objevovaly drobné výjimky. Jedna a táž osoba se objevila v úřadě už po dvou letech nebo naopak zase až po čtyřech letech. Důvody těchto jednotlivých anomálií nám unikají, je však třeba říci, že s postupujícím časem jich přibývá. Tak na počátku našeho pramene v 50. letech 16. století je ještě situace dost jednoznačná. Tříletý cyklus suverénně dominuje z 91%, drobné odchylky nejsou statisticky významné. V dalších desetiletích stále ještě rozhodující podíl tříletého cyklu pomalu klesá (85-85-77-72%), stoupá obdobně podíl dvouletého cyklu (7-8-15-13%). V 90. letech se poprvé znatelně připomene cyklus čtyřletý (11%). Zcela neobvyklá je situace v I. desetiletí 17. století, kdy vícekrát nebyla rada pravidelně obnovena po roce, a tak výsledek je také nepravidelný (4 roky 39%, 3 roky 20%, 6 let 15%, 5 let 12%). Již následující desetiletí se vrací zpět k předchozímu stavu (3 roky 76%, 4 roky 19%). Pobělohorská dvacátá léta s rekatolizační rekonstrukcí městské správy jsou pak počátkem dlouhodobějších nepravidelností (4 roky 43%, 3 roky 22%, 2 roky 14%, 5 let 10%). Následující třicátá léta jsou přece jen trochu více stabilizována (4 roky 40%, 3 roky 30%, 2 roky 20%). Ve čtyřicátých letech sehrál svoji neblahou roli hiát švédské okupace, výsledky jsou ve velkém rozptylu, ale vyrovnané (3 roky 18%, 1, 2, 4, 5 a 6 let vesměs po 14%). Teprve v padesátých letech se začíná situace trochu vyrovnávat (3 roky 53%, 2 roky 23%, 1 rok 22%). V průběhu šedesátých let 17. století ale již vítězí trend, mírně naznačený v předchozím decéniu. Od jejich poloviny se již pravidelně střídají nebo mají střídát pouze dvě rady, vnitřní a vnější, přičemž rada vnější má vždy jen polovinu, tedy 6 členů. Tím se složení rady mění vždy jen z poloviny (3 roky 38%, 2 roky 30%, 1 rok 18%). Následující dvě desetiletí tento trend dále potvrzují (2 roky 67 a 25%, 1 rok 24 a 49%). Od devadesátých let ubývá postupně i tento počet střídajících se radních, až s počátkem 18. století se střídají pravidelně už jen dva první, senior a asesor (1 rok 65-75-86-90%, 2 roky 28-17-12-3% při sporadickém výskytu tříletého cyklu).

Od roku 1626 se mění tituly vedoucích představitelů rady. Místo nejstaršího a jeho přísedícího se nyní nazývají seniorem a asesorem (místo něho se občas vyskytuje také termín subsenior). Jejich pravomoc postupně roste úměrně zmenšování počtu členů rad. Uvedenými funkcionáři se radní stávali po předchozí kariéře na nižších místech rady. Jsou doloženy přechody z radního na asesora ve 30 případech a z asesora na seniora v 17 případech. Stát se seniorem bylo zpravidla vrcholem správní kariéry jihlavského měšťana. Ovšem třikrát se ještě pak stal senior císařským rychtářem, ve stejném počtu případů byl ale jmenován tímto panovníkovým zástupcem a dohlížitelem ve městě pouhý radní. Jen první císařský rychtář Johann Haidler se jím v roce 1623 stal, aniž by předtím prošel kariérou člena městské rady. Také odtud mohl pramenit jeden z psychologických motivů jeho tvrdých projevů povýšenosti a odvety vůči někdejšími spolu-měšťanům, kteří ho předtím mezi své radní nevybrali. Další císařští rychtáři už prošli předchozím působením v radě, nanejvýš však dlouhým. Při jejich výběru vyššími místy asi mohlo pomoci působení v radě, hlavní předpoklady byly však jiné. Senioři většinou svůj úřad nevykonávali příliš dlouho, už jen proto, že této mety dosahovali často v pokročilém věku. Průměr jejich působení je 7 let a do svého úřadu byli průměrně ustanov-

vování méně než 4x. Nejdéle působil David Wagner, který byl nominován 12x a strávil v úřadě seniora 23 let, jen o rok více než sedminásobný senior Lukáš Riesenfelder.¹¹ Ještě kratší dobou působení se mohou vykázat asesoři, v průměru 3,6 let, když se jimi stávali průměrně 2,3x. Mezi většinou svých krátkodobých kolegů jasně vede Hans Scheutlich s 24 lety a 11 úřady.¹²

Městský rychtář přichází v našem pramenu pravidelně za členy městských rad. Od počátku 16. století, kdy město vykoupilo rychtu od jejích posledních držitelů, Pilgramerů, to byl volený městský úředník s pravomocí v oblasti sporného a trestního soudnictví a policejních záležitostí. Byl při obnovení rad též potvrzován podkomořím spolu s jejich členy. Po zřízení instituce císařského rychtáře v roce 1623 se na jeho kompetencích mnoho nezměnilo, byl však novému zástupci panovníka podřízen. Funkci městského rychtáře vykonávali členové právě neúřadujících městských rad. Jednotlivé osoby se na tomto místě objevují většinou 2-3x, výjimečně vícekrát, nejčastěji ve dvouletých intervalech. Jen ve dvou případech máme doloženo pětinasobné vykonávání úřadu, opět Hansem Scheutlichem a též Andreasem Weinerem v téměř stejném časovém rozmezí.¹³

Obnovení městské rady uzavíralo její úřední rok a zahajovalo nový. Přijížděl k němu pravidelně moravský podkomoří, nejvyšší zemský úředník nad královskými městy. Jen v několika případech v 17. století ho zastoupil císařský rychtář, který ovšem u tohoto aktu jinak pravidelně asistoval. V pokročilém 17. století se ho sporadicky účastnili i další hodnostáři, hofrychtěř a krajský hejtman. Obnovení se ovšem nedělo pravidelně, takže někdy se úřední rok stávající rady protáhl, zatímco jindy zase zkrátil. Tak se stávalo, že se do čtyřtýdenního úřadu purkmistra dostali podruhé i další radní kromě pravidelného prvního z nich. Jindy se zase na všechny ani nedostalo. Data obnovení tak zasáhla všechny měsíce v roce a chceme-li určit hlavní dobu, kdy k němu docházelo, musíme se spokojit jen s ročními obdobími. V tomto směru bylo, celkem logicky, nejfrekventovanější léto, jímž myslíme dobu od sklonku června do začátku září. Ta jednoznačně vyniká před ostatními, neboť se v ní odehrála takřka polovina všech případů (75). Na druhém místě je podzim, kdy bylo obnovení dvakrát méně (38). A nakonec přicházejí s poměrně vyrovnanou bilancí jaro (21) a zima s 19 případy. V 15 letech nedošlo k obnovení vůbec.¹⁴ V roce 1555 a 1556 je obnovení datováno pouze rokem, proto nemohlo být do předchozího výčtu zahrnuto. V letech, kdy se obnovení nekonalo, je buď poznamenáno, že rada byla beze změny, a tudíž také bez slavnostního aktu potvrzena na další rok, nebo se podobný postup mlčky předpokládal. Takový způsob je pochopitelný například za švédské okupace Jihlavy v závěru třicetileté války, kdy rada z roku 1644 byla obnovena až o 4 roky později. Zato se však také stalo, že v jednom roce byla rada obnovena dvakrát. Členové rady z 30. června 1664 byli vystřídáni již 22. srpna téhož roku. Důvodem bylo úmrtí seniora první rady J. Kautzmanna, který byl tehdy zároveň také "nejstarším" vůbec, a dalšího člena rady S. Hadmera. Druhou radu ustavil z písemného příkazu podkomořího císařský rychtář.¹⁵

V předbělohorském období jsou tu také uváděni úředníci, spravující nově získané části městského panství: pro statek střítežský od roku 1565 a stonařovský od roku 1591, kdy je město koupilo. V obou případech tyto funkce, zřejmě volené, vykonávali členové radních sborů v různě dlouhých souvislých lhůtách. Po roce 1624 již tito úředníci z našeho pramene mizí.¹⁶

Rozbor jednoho pramene, jímž byl náš rukopis rejstříku obnov městských rad, nemůže pochopitelně postihnout všechny okolnosti, souvislosti a trendy vývoje tohoto vedoucího orgánu města, tím méně celé arény městské správy v daném období. Přesto může být tato první analytická mikrosonda úvodem pro další studium, jež by postihovalo širší spektrum potřebných pramenů.

POZNÁMKY

- 1 Státní okresní archiv (SOkA) Jihlava, fond Městská správa Jihlava do roku 1848, odd.Úřední knihy a rukopisy, inv.č. 327.
- 2 Poznámky zcela chybí u let 1555, 1557, 1561, 1566, 1568, 1569, 1572-1574, 1581.
- 3 Jednotlivé další ruce se vyskytují v letech 1660-1672, 1673-1680, 1681-1697, 1698-1715, 1716, 1717-1722 a 1723.
- 4 Zejména s kronikou Martina Leupolda *Chronik der königlichen Stadt Iglau (1402 - 1607) vom Iglauer Stadtschreiber Martin Leupold von Löwenthal*. Ed. Ch. d'Elvert, Brünn 1861, passim.
- 5 SOkA Jihlava, fond Městská správa Jihlava do roku 1848, odd.Úřední knihy a rukopisy, inv.č. 329.
- 6 Na tento svazek navazuje podobně vedený následující z let 1718-1779, tamtéž, inv.č. 328.
- 7 Podle Zdeňka JAROŠE, *Jihlavská měšťanská heraldika*, Vlastivědný sborník Vysočiny, oddíl věd společenských 6, 1988, s. 83n.; 7, 1990, s. 81n.; 8, 1992, s. 67n.; 9, 1994, s. 61n. Patří mezi ně všechny zde uvedené rody s četnějším výskytem svých příslušníků.
- 8 David Wagner v letech 1664-1714, Jeremias Ferndl 1631-1671, Johann Steyrer 1654-1693.
- 9 Byli to David Dornkreil 1599-1630, Jeremias Hofstetter 1598-1626, Hans Jacob 1614-1629, Hans Tauber 1601-1637, Paul Tauber 1616-1630.
- 10 Svou zajímavost má i frekvence křestních jmen. Tady jednoznačně vede jméno Hans - Johann, které nosilo 49 radních, jen o něco méně než pětina celkového počtu. Druhý Mathes nedosáhl ani polovinu jeho počtu (23). Pak následují s malými odstupy Jacob (15), Paul (14), Lucas (13), Daniel a Martin s 12, Andreas 11, Georg a Tobias 10. Devětkrát se vyskytují Augustin a Gregor, 7x Marcus, 6x David a Franz a 5x Bartolomeus, Christoph, Michael a Thomas. Následují s menším zastoupením Ferdinand a Valentin (4), Peter, Salomon a Wenzel (3), Ambrosi, Joachim, Karl, Lorenz, Norbert, Sebastian, Simon, Veit a Zacharias (2). Jen jednou se objevilo dalších 26 jmen, mezi nimi např. Adam, Caspar, Fridrich, Joseph, Leopold, Ludwig, Otto, Philip, Procop a Sigmund, celkem tedy 59 jmen.
- 11 David Wagner seniorem 1692-1714, Lukáš Riesenfelder 1641-1662.
- 12 Hans Scheutlich asesorem 1681-1704.
- 13 Hans Scheutlich městským rychtářem 1672, 1674, 1676, 1678, 1680, Andreas Weiner 1669, 1671, 1673, 1675, 1677.
- 14 Rada nebyla obnovena v letech 1602, 1604, 1605, 1610, 1623, 1628, 1633, 1639, 1645-1647, 1668, 1683, 1684 a 1700.
- 15 Ke správnému vývoji Jihlavy v 16.-18. století zejména Christian d'ELVERT, *Geschichte und Beschreibung der königlichen Kreis- und Bergstadt Iglau in Mähren*, Brünn 1850, s.202-205, 319-325; srov.též Zdeněk JAROŠ - Karel KŘESADLO, *Jihlavská radnice*, Jihlava 1994, s.9-11, 16.
- 16 K nejvýznamnějšímu rozšíření pozemkového majetku města v předbělohorské době patřila koupě velkého statku štockého v roce 1596, jež se však zde uvedením příslušných správců neprojevila.

Stadträte in Iglau im 16.–18. Jahrhundert

Karel Křesadlo

Die Studie befaßt sich mit der Analyse des Registers der Wiederherstellung der Stadträte in den Jahren 1555 – 1723 aus dem Iglauer Archiv. Sie bringt eine ausführliche Beschreibung seiner formellen Merkmale und analysiert alle Angaben, die das Register beinhaltet : die Zusammensetzung der Stadträte, die Dauer und Frequenz ihrer Tätigkeit, sowie die Art und Weise der Wiederherstellung dieser Institutionen. Sie ist bemüht, die einzelnen ermittelten Zeitangaben statistisch zu erfassen, davon die entsprechenden Entwicklungstrends abzuleiten und sie in die Geschichte der Iglauer Stadtverwaltung einzugliedern.

Übersetzung : Alena Jakubíčková

Adresa autora:

PhDr. Karel Křesadlo, Státní okresní archiv, Hluboká I, 586 01 Jihlava